

Innst. 167 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra helse- og omsorgskomiteen

Prop. 13 S (2014–2015)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om samtykke til ratifikasjon av tilleggsprotokoll av 12. januar 1998 om forbud mot kloning av mennesker (CETS 168), tilleggsprotokoll av 25. januar 2005 om biomedisinsk forskning (CETS 195) og undertegning og ratifikasjon av tilleggsprotokoll av 27. november 2008 om genetiske undersøkelser for helseformål (CETS 203), til Europarådets konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin

Til Stortinget

Sammendrag

I proposisjonen bes det om Stortingets samtykke til ratifikasjon av tre tilleggsprotokoller til Europarådets konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin av 4. april 1997. Det gjelder tilleggsprotokoll av 12. januar 1998 om forbud mot kloning av mennesker (CETS 168), tilleggsprotokoll av 25. januar 2005 om biomedisinsk forskning (CETS 195) og undertegning og ratifikasjon av tilleggsprotokoll av 27. november 2008 om genetiske undersøkelser for helseformål (CETS 203).

Tilleggsprotokollen om forbud mot kloning av mennesker er utformet for å få et eksplisitt forbud mot kloning av mennesker. Protokollen setter forbud mot enhver inngripen med sikte på å frambringe et menneske som er arvemessig likt et annet menneske, levende eller dødt. Protokollen inneholder bestemmelser tilsvarende forbudet etter bioteknologiloven § 3-5.

Tilleggsprotokollen om biomedisinsk forskning omfatter all forskningsaktivitet på helseområdet som medfører inngrep på mennesker. Tilleggsprotokollen

bygger på prinsipper nedfelt i konvensjonen med fokus på beskyttelse av menneskerettigheter og menneskevern innenfor biomedisinsk forskning. Tilleggsprotokollen er det første folkerettslig bindende instrument som har til formål å harmonisere etiske og juridiske standarder innen biomedisinsk forskning. Den fastsetter at forskning bare skal utføres på mennesker dersom det ikke finnes noe alternativ som er tilnærmet like effektivt, og forskningen skal ikke medføre en uforholdsmessig risiko eller byrde sett i forhold til den potensielle nytteverdi. Protokollen stiller krav om at forskningsprosjekter må godkjennes av et kompetent organ etter en uavhengig vitenskapelig og etisk vurdering før prosjektet kan gjennomføres. Den norske helseforskningsloven fra 2008 som trådte i kraft 1. juli 2009, bygger i stor grad på tilleggsprotokollen og ivaretar tilleggsprotokollens rettslige krav.

Tilleggsprotokollen om genetiske undersøkelser for helseformål omfatter genetiske undersøkelser av fødte mennesker for helseformål. Tilleggsprotokollen gir klare rettigheter og vern for mennesker ved genetiske undersøkelser for helseformål og slår fast prinsippet om menneskets forrang fremfor samfunnets og vitenskapens interesse. Videre slås det fast at diskriminering på grunn av genetisk arv er forbudt. I tilleggsprotokollen stilles det krav til kvaliteten på de genetiske tjenestene, og det fremheves at klinisk nytte skal være et grunnleggende kriterium i vurderingen av om en genetisk undersøkelse skal tilbys en person eller en gruppe. Videre stilles det krav om informasjon og genetisk veiledning og om samtykke fra den som skal undersøkes. Det oppstilles vern av personer uten samtykkekompetanse. Protokollens innhold og rettslige krav er ivarettatt i bioteknologilovens bestemmelser om genetiske undersøkelser av fødte.

Ratifikasjon av protokollene nødvendigjør ikke lov- eller forskriftsendringer. Alminnelig høring av spørsmålet om ratifikasjon av protokollene vurderes ikke å være nødvendig, siden protokollene allerede er i samsvar med norsk rett.

Ratifikasjon av tilleggsprotokollene ventes ikke å medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Helse- og omsorgsdepartementet tilrår ratifikasjon av tilleggsprotokoll av 12. januar 1998 om forbud mot kloning av mennesker (CETS 168), tilleggsprotokoll av 25. januar 2005 om biomedisinsk forskning (CETS 195) og undertegning og ratifikasjon av tilleggsprotokoll av 27. november 2008 om genetiske undersøkelser for helseformål (CETS 203), til Europarådets konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Tove Karoline Knutsen, Torgeir Micaelsen, Freddy de Ruiter og Karianne O. Tung, fra Høyre, Kristin Ørmen Johnsen, Elisabeth Røbekk Nørve, Sveinung Stensland og Tone Wilhelmsen Trøen, fra Fremskrittspartiet, lederen Kari Kjønnaas Kjos, Harald T. Nesvik og Morten Wold, fra Kristelig Folkeparti, Olaug V. Bollestad, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, fra Venstre, Ketil Kjenseth, og fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, vil understreke at den økte oppmerksomheten knyttet til utfordringer som følger med en stadig raskere utvikling innen biologi og medisin, krever et lovverk som reflekterer at Norge ønsker å være et foregangsland når det gjelder vernet av menneskerettighetene.

Komiteen viser til at konvensjonen om menneskerettigheter og biomedisin (Oviedo-konvensjonen/biomedisinkonvensjonen) ble vedtatt av Ministerkomiteen i Europarådet i 1996, signert av Norge i 1997 og senere ratifisert av Stortinget i 2006. Oviedo-konvensjonen er et viktig bidrag for å styrke menneskerettighetene til individer i møte med moderne biomedisinsk forskning og teknologi.

Komiteen peker på at Oviedo-konvensjonen er den første folkerettslige konvensjon som er særskilt innrettet mot å ivareta individets rettigheter i forbindelse

med biomedisinsk behandling og forskning. Den skal sikre at vitenskapelige og medisinske fremskritt ikke går på bekostning av menneskerettighetene.

Komiteen har merket seg at tilleggsprotokollene er utarbeidet av Europarådets styringskomité for bioetikk og har status som internasjonale traktater. Bestemmelsene er juridisk bindende i landene som har ratifisert dem.

Komiteen er oppmerksom på at tilleggsprotokollen mot kloning av mennesker (CETS 168) er utformet for å få et eksplisitt forbud mot kloning av mennesker. Tilleggsprotokollen om biomedisinsk forskning (CETS 195) gjelder all forskning på helseområdet som omfatter mennesker, og er det første folkerettslige instrumentet som har til formål å harmonisere etiske og juridiske standarder innen biomedisinsk forskning, og komiteen støtter dette. Tilleggsprotokollen om genetiske undersøkelser for helseformål (CETS 203) gir klare rettigheter og vern for mennesker, i tillegg til å fastslå prinsippet om menneskets forrang fremfor samfunnets og vitenskapens interesse.

Komiteen anbefaler på bakgrunn av de gitte vurderinger og tilrådinger at tilleggsprotokollene til Oviedo-konvensjonen ratifiseres.

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Utkast til innstilling er sendt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse.

Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer slutter seg til helse- og omsorgskomiteens utkast til innstilling og har ingen ytterligere merknader.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av tilleggsprotokoll av 12. januar 1998 om forbud mot kloning av mennesker (CETS 168), tilleggsprotokoll av 25. januar 2005 om biomedisinsk forskning (CETS 195) og undertegning og ratifikasjon av tilleggsprotokoll av 27. november 2008 om genetiske undersøkelser for helseformål (CETS 203), til Europarådets konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 12. februar 2015

Kari Kjønnaas Kjos

leder

Ruth Grung

ordfører